

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Рішення вченої ради Сумського державного університету з питання:
«Інформаційно-бібліотечне забезпечення наукової діяльності університету
та підготовки науково-педагогічних кадрів.
Заходи щодо підвищення ефективності»

Розглянувши питання “Інформаційно-бібліотечне забезпечення наукової діяльності університету та підготовки науково-педагогічних кадрів. Заходи щодо підвищення ефективності», вчена рада відзначає, що бібліотекою виконується значний обсяг робіт щодо створення високоякісного інформаційного середовища, розбудови клієнтоорієнтованої системи послуг, сервісів для підтримки навчальної та дослідницької діяльності академічної спільноти, оптимізації видимості та доступності результатів досліджень науковців, забезпечення навчально-консультативної підтримки та інформаційно-технологічного супроводу наукової діяльності.

На системній основі фахівцями бібліотеки здійснюється пошук, адміністрування та організація доступу до авторитетних наукометричних, повнотекстових інформаційних ресурсів, баз даних та програмних сервісів (2024 р. – 36 ресурсів, зокрема Scopus, Web of Science, SciVal, Research4Life, ScienceDirect, Springer Nature, Cambridge University Press, Oxford University Publishing, Association for Computing Machinery, ASTM Compass, IOPscience, DynaMed, Elsevier Health, Thieme, UpToDate, BMJ Publishing Group Ltd, Grammarly, STATA; освітніх онлайн-платформ – UdeMy, Physioplus, American Society of Hematology, Emeritus, Labster, Ukraine Global Faculty), забезпечено доступ до колекцій понад 500 світових бібліотек через міжбібліотечний абонемент RapidILL, що створює широкі можливості для підтримки науковців на всіх етапах дослідницької діяльності, зокрема щодо пошуку потенційного партнерства та налагодження співпраці, підбору наукових видань для публікації власних наукових досліджень. Протягом останніх трьох років спостерігається високий рівень активності використання наукометричних баз даних Scopus (пошукових запитів: 2022 р. – майже 37 тис., 2023 р. – майже 42 тис., січень-серпень 2024 р. – майже 29 тис.) та Web of Science (пошукових запитів: 2022 р. – майже 16 тис., 2023 р. – майже 17 тис., січень-серпень 2024 р. – майже 14 тис.). Згідно з даними Державної науково-технічної бібліотеки, наданими Міністерству освіти та науки в 2023 р., Сумський державний університет займає третє місце серед українських університетів-лідерів використання баз даних Scopus (перше – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, друге – Національний університет «Львівська політехніка») та Web of Science (перше – Національний університет «Львівська політехніка», друге – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»).

З метою забезпечення швидкого пошуку актуальної інформації в 2022 році створено сайт LIBGUIDES, що містить тематичні посібники, інформаційні ресурси, систематизовані за напрямками досліджень/спеціальностей університету. На сайті бібліотеки створено розділ “Досліднику”, що містить модулі: “Академічна доброчесність”, “Академічне письмо”, “Публікація досліджень”, “Інструменти для дослідників”. Матеріали активно використовуються, про що свідчить статистика їх переглядів за даними Google Analytics.

Бібліотека адмініструє інституційний репозитарій (eSSUIR), що інтегрований з міжнародними відкритими e-інфраструктурами та сприяє збереженню, поширенню, зростанню видимості наукових здобутків університету; збільшенню цитованості наукових публікацій шляхом представлення творів у відкритому доступі у глобальній мережі (2024 р. – всього 94 тис.; зокрема, дисертації – 892, автореферати – 981, звіти про НДР – 959, монографії – 495, авторські свідоцтва – 132, конкурсні наукові роботи – 196, наукові статті – 27 696, тези доповідей – 44 547).

Здійснюється актуалізація фонду бібліотеки, зокрема колекції електронної бібліотеки сучасними виданнями з ліцензіями відкритого доступу (на кшталт ліцензій Creative Commons) державною мовою та мовами міжнародного академічного спілкування, насамперед англійською. Електронна бібліотека фонду наукових видань (монографії, автореферати, дисертації, звіти про НДР, патенти, матеріали конференцій, наукові журнали) у електронному каталозі складає понад 71 тис. назв, зокрема наукових видань 2020-2024 рр. – близько 25 тис. назв (34%).

Бібліотека є координатором напряму діяльності щодо створення, впорядкування та підтримки профілю СумДУ в базах даних Scopus та Web of Science. У 2023 р. бібліотекою розпочато роботу як координаторів і відповідальних осіб університету щодо створення, впорядкування та підтримки профілю СумДУ в ORCID.

Налагоджено співпрацю з бібліотекою університету Ліверпуля у межах програми «Ініціатива Єднання». У липні 2024 р. забезпечено можливість участі аспірантів СумДУ у циклі онлайн-семінарів у межах сервісу KnowHow PhD Sessions з отриманням сертифікату. Проте долучилися до циклу семінарів лише 13 аспірантів (ННІ БіЕМ – 5, ТеСЕТ – 5, ННІП – 1, ІФСК – 1, НН МІ – 1), що критично мало із загальним контингентом аспірантів.

Бібліотекою проводяться семінари та тренінги щодо пошуку наукової інформації, використання цифрових інструментів наукової комунікації, ведення профілю дослідника (ORCID, Scopus, Web of Science, Google Scholar, ResearchGate). Слід відмітити, що запити на проведення семінарів “Наукометричні бази Scopus та WoS: пошуково-аналітичні можливості” та “Повнотекстові бази даних: інженерно-технічне спрямування” для аспірантів

першого року навчання бібліотека щороку отримує лише від факультету ТеСЕТ та ННЦ ПКВК – на проведення семінару “Пошукові можливості Scopus та Web of Science” для іноземних аспірантів.

У співпраці з ЦРКП бібліотека бере участь у програмі підвищення кваліфікації для науковців «Організація наукової роботи у навчальному закладі» з питань удосконалення компетентностей щодо пошуку джерел наукової інформації.

Бібліотека забезпечує віддалений онлайн-доступ 24/7 до електронної бібліотеки, інформаційних ресурсів та сервісів через сайт бібліотеки. Запроваджено систему комунікації з факультетами/інститутами через предметних бібліотекарів.

Враховуючи потреби наукової спільноти, бібліотека постійно адаптує та впроваджує нові послуги та сервіси: бібліометричний аналіз наукової діяльності; присвоєння класифікаційних індексів УДК/JEL-класифікації для статей, монографій, дисертацій; тематичний підбір літератури; редагування списків джерел відповідно до ДСТУ та міжнародних стилів цитування; електронна доставка документів; налаштування віддаленого доступу до ресурсів.

Здійснюється щомісячне інформування наукової спільноти у форматі дайджестів: науковий дайджест, тематичні дайджести (37 напрямків, 1540 абонентів), що містять інформацію про тренди, інновації, винаходи, гранти та можливості для науковців у різних галузях знань. На системній основі здійснюється інформування академічної спільноти про нові ресурси, послуги, сервіси через електронний особистий кабінет як корпоративний канал комунікації, сайти університету/інститутів/факультетів/бібліотеки, соціальні мережі.

Забезпечується інформаційно-технологічний супровід наукової діяльності в частині перевірки наукових робіт (рукописи статей, тези доповідей, монографії, дисертації, звіти про НДР, конкурсні наукові роботи) на наявність ознак академічного плагіату спеціалізованими ліцензійними системами StrikePlagiarism та Turnitin.

На системній основі здійснюється аналіз інформаційного забезпечення освітніх програм для підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти докторів філософії у співпраці з гарантами освітніх програм і науково-педагогічними працівниками та забезпечення рівня його відповідності критеріям оцінювання Національним агентством забезпечення якості вищої освіти.

Враховуючи збільшення кількості запитів від наукової спільноти щодо інформаційно-бібліотечної підтримки дослідника, було створено сектори інформаційно-аналітичної роботи у результаті реорганізації структури бібліотеки у трьох базових підрозділах (ЦБ, бібліотека НН МІ, філія бібліотеки).

Разом з тим, вчена рада зазначає наступне:

- На сьогодні в університеті працює 522 науково-педагогічні працівники, 60 наукових працівників, навчається 724 аспіранти, 36 докторантів. Всього 1342 особи, які здійснюють наукову діяльність і є потенційними користувачами бібліотеки. Проте спостерігається низький рівень активності з боку наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів щодо:
  - використання нових наявних повнотекстових ресурсів у 2022-2024 рр., зокрема Research4Life: звернень до бібліотеки на отримання логіна/пароллю – 22 (1,5 % від потенційних користувачів), здійснено пошукових запитів у базі – 65; міжбібліотечного абонементу RapidILL: звернень до бібліотеки на отримання логіна/пароллю – 7 (0,5% від потенційних користувачів), здійснено запитів у системі – 20;
  - участі у семінарах та тренінгах бібліотеки: 2021-2022 н. р. – проведено 5 заходів, відвідало – 261 особа (3,8 % від потенційних користувачів); 2022-2023 н. р. – 5 заходів, відвідало – 146 осіб (2,1 % від потенційних користувачів); 2023-2024 н. р. – 11 семінарів (збільшено тематику семінарів відповідно до користувацьких запитів), відвідало – 301 особа (2 % від потенційних користувачів). Переважно відвідують семінари і тренінги одні й ті ж самі особи;
  - участі у формуванні дослідницького профілю університету ORCID: у eSSUIR та SRMS (Scientific Results Management System) університету бібліотека виявила 610 авторських профілів ORCID (99% від загальної кількості науково-педагогічних, наукових працівників, докторантів). Бібліотека надіслала 610 запитів, дали згоду на приєднання до профілю лише 374 (61%) науковці;
  - розміщення творів, видавцем яких не є СумДУ, до eSSUIR шляхом самоархівування: у SRMS виявлено 469 видань відкритого доступу, доданих за період січень-серпень 2024 р. (ННІ БіЕМ – 140, НН МІ – 88, ТеСЕТ – 73, ІФСК – 72, ЕлІТ – 57, ННІП – 32, ВСП КФК – 3, ШІ – 2, ВСП МФК – 2), проте до eSSUIR розміщено шляхом самоархівування 302 видання: ННІ БіЕМ – 83 (59%), НН МІ – 72 (82%), ТеСЕТ – 13 (18%), ІФСК – 45 (63%), ЕлІТ – 0 (0%), ННІП – 89 (278%), ВСП КФК – 0 (0%), ШІ – 0 (0%), ВСП МФК – 0 (0%);
- потребує доопрацювання процес інтеграції eSSUIR із SRMS університету в частині передачі метаданих наукових статей із журналів СумДУ та наукової й навчально-методичної літератури, виданої у видавництві університету;
- недотримуються терміни надання звітів про НДР до бібліотеки для своєчасного оприлюднення їх у eSSUIR та в електронному каталозі бібліотеки;
- спостерігається низький рівень забезпечення основною літературою за навчальними дисциплінами, що викладаються здобувачам третього рівня вищої

освіти (відповідно до показника «Кількість найменувань основної літератури за навчальними дисциплінами» Методики визначення рейтингу інститутів, факультетів та кафедр Сумського державного університету, в електронному каталозі бібліотеки 66% дисциплін не мають жодного джерела з терміном видання не старше 5 років: ННП – 77%, НН МІ – 69%, ЕлІТ – 69%, ТеСЕТ – 67%, ІФСК – 60%, ННІ БіЕМ – 59%);

- додатково потребує аналізу рівень забезпечення основною літературою навчальних дисциплін, що пов'язані з організацією наукової діяльності та методикою наукових досліджень, академічним письмом тощо, що викладаються здобувачам другого рівня вищої освіти;
- потребує посилення вимогливості з боку наукових керівників до аспірантів щодо використання корпоративних каналів комунікації задля своєчасного отримання інформування про нові ресурси, сервіси, послуги, заходи бібліотеки;
- потребує вивчення питання про створення науково-дослідного підрозділу у складі бібліотеки, який би займався відповідними дослідженнями та розробками.

З урахуванням вищезазначеного вчена рада СумДУ

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. З метою покращення якості інформаційно-бібліотечного забезпечення наукової діяльності університету та підготовки науково-педагогічних кадрів бібліотеці продовжити роботу щодо:

- проведення систематичного опитування наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів для визначення їхніх потреб щодо сервісів, послуг, ресурсів бібліотеки;
- організації бібліотекою семінарів та тренінгів, що сприяють розвитку та удосконаленню сучасних компетентностей дослідників;
- пошуку, комунікації з провайдерами, вітчизняними й міжнародними організаціями та забезпечення доступу до авторитетних інформаційних ресурсів, наукометричних і повнотекстових баз даних відповідно до запитів академічної спільноти університету;
- формування фонду бібліотеки сучасними навчальними та науковими виданнями, передусім монографіями, що висвітлюють передові наукові дослідження та проривні технології.

Відповідальні: директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.

Термін виконання: постійно.

2. У межах викладання дисципліни “Організація наукових досліджень та оприлюднення їх результатів” для здобувачів третього рівня вищої освіти першого року навчання започаткувати проведення фахівцями бібліотеки

тренінгу "Робота з науковими джерелами" з використанням інформаційних ресурсів бібліотеки.

*Відповідальні: начальник ННЦ ПКВК Антон БОЙКО,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: постійно.

3. Посилити вимогливість до аспірантів щодо використання корпоративних каналів комунікації, через які здійснюється їхнє інформування про нові ресурси, сервіси, послуги, заходи бібліотеки.

*Відповідальні: наукові керівники аспірантів,
завідувачі кафедр,
начальник ННЦ ПКВК Антон БОЙКО,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: жовтень 2024 р.

4. Організувати і провести у межах Альянсу українських університетів:
- весняну онлайн-школу для аспірантів (з отриманням сертифікату) з метою інформаційної підтримки їх на всіх етапах дослідницької діяльності;

*Відповідальні: начальник ННЦ ПКВК Антон БОЙКО,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА,
голова НТСА Олександр КУШНЕРЬОВ.*

Термін виконання: березень 2025 р.

- презентацію журналів університетів-учасників, що індексуються наукометричними базами даних Scopus та WoS;

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: листопад 2024 р.

5. З метою зростання видимості та поширення результатів наукових досліджень академічної спільноти університету започаткувати розміщення дисертацій до повнотекстової бази даних дисертацій та дипломних робіт ProQuest Dissertations & Theses Global.

*Відповідальні: начальник ННЦ ПКВК Антон БОЙКО,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: грудень 2024 р.

6. Забезпечити приєднання авторського профілю ORCID усіх наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів до дослідницького профілю університету з метою створення привабливого науково-дослідного середовища університету, забезпечення автоматизованого обміну даними між різними системами та установами на будь-якому етапі життєвого циклу наукового

дослідження.

*Відповідальні: директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА,
заступники директорів/деканів з наукової роботи
інститутів/факультетів, коледжів;
завідувачі кафедр.*

Термін виконання: грудень 2024 р.

7. Забезпечити стовідсоткове розміщення творів, видавцем яких не є СумДУ, якщо це дозволено політикою видання, до eSSUIR шляхом самоархівування, з метою формування повної колекції архіву електронних видань, авторами яких є наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники та здобувачі вищої освіти університету.

*Відповідальні: директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА,
директори/декани інститутів/факультетів, коледжів.
завідувачі кафедр.*

Термін виконання: постійно.

8. Інформувати ректорат про результати щодо:

- приєднання авторського профілю ORCID наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів до дослідницького профілю університету;
- розміщення творів до eSSUIR шляхом самоархівування;
- статистики відвідувань семінарів та тренінгів, використання ресурсів.

Відповідальні: директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.

Термін виконання: щомісяця.

9. Фахівцям бібліотеки продовжити роботу щодо освоєння нових практик, інструментів для втілення принципів відкритої науки з метою формування відповідних компетентностей.

*Відповідальні: начальник ЦЗЯН Ольга КРАМАРЕНКО,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: постійно.

10. Спільно з ЦЗЯН (Центр забезпечення якості науки) забезпечити підтримку дослідників щодо поширення наборів даних у частині верифікації метаданих при розміщенні у сховищах/репозитаріях.

*Відповідальні: начальник ЦЗЯН Ольга КРАМАРЕНКО,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: постійно.

11. Забезпечити інтеграцію eSSUIR із SRMS університету в частині передачі метаданих наукових статей із журналів СумДУ та наукової й навчально-методичної літератури, виданої у видавництві СумДУ, авторами яких є

представники університету.

*Відповідальні: начальник ЦНТЕІ Сергій ГУДКОВ,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: грудень 2025 р.

12. З метою своєчасного оприлюднення звітів про НДР у eSSUIR та e-каталозі бібліотеки впорядкувати питання щодо дотримання термінів їх передачі з НДЧ до бібліотеки у паперовому та електронному форматі.

*Відповідальні: в.о. начальника НДЧ Владислав КОНДУСЬ,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: щороку, січень.

13. Вивчити питання про можливість підготовки в аспірантурі СумДУ та в інших ЗВО докторів філософії, тематика дисертацій яких пов'язана з бібліометрією, наукометрією тощо, для створення у бібліотеці науково-дослідного підрозділу.

*Відповідальні: проректор з наукової роботи Анатолій ЧОРНОУС,
начальник ННЦ ПКВК Антон БОЙКО,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: грудень 2025 р.

14. З метою виявлення фейкової інформації в академічному середовищі як інструмента розповсюдження російської пропаганди, організувати взаємодію бібліотеки та університетського Аналітичного центру дослідження фейків та пропаганди у російській науці.

*Відповідальні: проректор з наукової роботи Анатолій ЧОРНОУС,
директор бібліотеки Ольга КРИЦЬКА.*

Термін виконання: постійно.

Схвалено вченою радою СумДУ.

Протокол №02 від “12” вересня 2024 р.

Голова вченої ради

Анатолій ВАСИЛЬЄВ

Секретар

Анатолій РУБАН